نومر ۲۱ ذوالقعده ۲٤ سنه ۱۳۲۳ — ۱۹۰٦ سنه غنوار ٦ صحيفه ۱

قزان مخبرى ۱۳۲۳

غزته بهاسى

	بر يللق صوم تين	آلتى آيلق صوم تين	۳ آيلق صوم تين	بر آيلق صوم تين
چيت‌كه	٥ «	۲ ٥٠	۱ ۳٠	« ٤٥
شهرگه	٤ «	۲ «	۱ «	« ٤٠
چيت مملكتكه	۷ «	۳ ٥٠	« «	« «

آدرس آلماشدرو ۲٥ تين
اعلان اوچون برنچى بيتده پيتيت سطرندن ۱۰ تين آقتق بيتده ٥ تين آلنور .

اخطار .
غزته‌نڭ مسلكنه موافق هر تورلى تحريرات طبع اوچون قبول ايديلور .
غزته‌گه باصوله‌چق مقاله‌لرنى اوزگارتورگه اداره اختيارليدر .
باصلمغان تحريرات كيرو بيارلماس .
اداره خانه ، ايرته‌گى ۹ دن كيچ ۸ گه قدر آچق . يازو بوله‌سى سويله‌شور اوچون ۱ دن ۲ گه قدر گنه آچقدر .

АДРЕСЪ : КАЗАНЬ, РЕДАКЦІЯ ГАЗЕТЫ, „КАЗАНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“. НОМЕРА „БОЛГАРЪ“ № 8

تيليفون نومر ۷٤٨ نچى

بر نسخه‌سى ٥ تين

دوشنبه ـ چهارشنبه ـ جمعه كونلرنى چغادر .

بر نسخه‌سى ٥ تين

سياسى مقاله‌لر

مسلمانلرنڭ بر مسئله‌سى

روسيه خلقى‌نڭ گوبراگى ايگون ايگو بلان تركلك ايتسه‌لرده ـ بوزمانغه قدر حكومت طرفندان كرستيانلرنڭ حالينه بيك آز التفات ايتولدى ، يرلرى آزايوب فقيرلكدن عاجز بولغان كرستيانلر بو صوڭ زمانلرده كوچلاب آلپاوت يرلرون آلوب اورمانلرون كيسه باشلاديلر ، حتى بعض اورنلرده يورطلرون وخوطرلرون ياندروب ايگون ومال طوارلرون آلوب بولديلر ، آلپاوتلرنڭ كوبسى يورط يرلرون تاشلاب شهرلرگا قاچديلر . كرستيانلرنڭ بو حركتلرى بيك ضورايغاچ ـ هر طرفغه شهرلردن عسكر يبرلدى ، دخى بو فتنه‌لرنى باسار اوچون پادشاه‌نڭ فرمانى بلان تورلو گوبيرنالرغه پيتربوردان گينيراللر يبرلدى ، اوزلرى تلاگانچه كرستيان فتنه‌لرون باسوب حكومتكا اش ايرتاك ... ايتوب ... اوچون : بوگينيراللردن برسون صاراتوده آطوب ده اوترديلر ، كرستيان فتنه‌لرى ضورايوب قورقنچلى بولغاندن صوڭ ـ آلارنى طنچلاندرو اوچون حكومت طرفندن فرمانلر بولوب اوزلرينه تورلو وعده‌لر بيرلدى ، مثلا يرلرى آز بولغان ـ ياكه بتونلاى يرسز قالغان كرستيانلرغه ير بيرو حقنده پادشاه‌نڭ خصوصى اوكازلرى بولدى : خزينه‌دن ـ اوديلدن ـ ماناستيرلردن هم آلپاوتلردن آلوب بيرلور ديو . لكن آلپاوتلردن يرنى كرستيانسكى بانك ياردمى بلان آول خلقى اوزى صاتوب آلور ـ ير خواجه‌لرينه بانكدن آقچه بيرلوب شونى كرستيانلر قرق ـ ايللى يلده تولاب بترو شرطى بلان ، كرستيانلر بيك كوب هم كوبسى يرگا محتاج ، آلپاوت يرلرى بارسينه‌ده يتارلك توگل ، بزنڭ مسلمانلرنڭ ده كوبسى ايگون ايگوچيلردر ، آلارنڭ ده يرلرى بيك آز ، اُلك زمانلرده آلارنڭ آرتوق اورمانلرون خزينه‌گه آلوب قويلغان ، دخى آلپاوتلر مسلمانلرنڭ آتا بابالرندان قالغان يرلرون تورلو جبرلك بلان آلوب (آلداب ، قورقتوب . ياكه آرزان حق بلان صاتوب آلوب) اوزلرى‌نڭ اورس كرستيانلرون كيتروب اوطرتقانلر ، شول سببدن اوّلده ير خواجه‌سى بولغان مسلمانلرنڭ كوبسى حاضرده يرسز بولوب قالغانلر ـ بتون روسيه‌غه تارالوب بورلاك بولوب يورى‌لر ، مسلمان آول‌لرنده آلپاوت يرلرى يوق ـ اوديل وماناستير يرلرى‌ده يوق ـ بولار قايدان آلسونلر ؟ حاضرده آلپاوت يرلرى بارينه‌ده يتماسلكنى سيزوب كوب اويازدلرده اورس كرستيانلرى ير صاتولاشوب يورى باشلاديلر ، بعضلرى آلپاوتلرى بلان كيلشوب كرستيانسكى بانك آرقلى آلغانلر ، ياكه آلورغه وعده‌لشوب قويغانلر ، آلپاوتلر تيزراك ساتارغه آشغالر اوزلرينه كرستيانلر طرفندن جبرلك بولماسون اوچون (اورمانلرون كيسو ، مال طوارلرون وآشلقلرون كوچلاب آلو كبى) ، آلوچيلر كوب بولغانده آلار حاضرده يرلرينه تلاگانچه حق قويالر ، مثلا زويه اويازنده ايكى آولنڭ آلپاوتى يرلرينڭ ديساتينه‌سينه كرستيانسكى بانك توقسان تنكه بيرماك بولغانده ـ اوزلرى (برسى) يوز اوتوز تنكا (ايكنچى‌سى) يوز ايللى تنكه صورى‌لر ايمش ، يعنى توقسان تنكادن آرتوغن كرستيانلار اوزلرى آلسن ... تولسونلر ديب ، بولاى بولغانده البته فقير كرستيانلرغه آلپاوتلردن ير آلو هيچ ممكن توگل ـ بايراقلرى‌غنه آلور ، آول بلان بربولوب آلماغانده فقيرلر يرسز قالورلر ، ياقين‌لرنده آلپاوت يرلرى بولماغان آول‌لر هم شولايوق بزنڭ مسلمانلرده ايسكى يرلرى بلانگنه اوطروب قالورلار . پادشاه‌نڭ اوكازنده هم تورلو پاليتيچسكى پارتيه‌لرنڭ پروغراماlرنده ايتلگان : «ير بيرو ممكن بولماغان اورنلردن كرستيانلرنى ايكنچى اورنغه كوچروگه تورلوچه اجتهاد وياردم ايتلسون» ديو ، كوچكانده البته آلپاوتلردن ير آلغان كشيلر كوچماسلر ـ بلكه يرسز قالغان فقيرلردن كوچرلور ، بزنڭ مسلمانلرده شولار جمله‌سندن بولور ، امّا مسلمانلر كوچوب كيتوگا هيچ عادتلانمگانلر ، قرداش اروغلرندن آيرلوب اصل وطنلرون وآتا بابالرى‌نڭ قبرلرون تاشلاب يات يرگا كوچب كيتوگه هيچ راضى بولماسلر ، اوزلرى حاضرگى كبى كوبسنچه چيت‌ده بورلاكلقده يورسه‌لرده ايك فقيرلريده شول ايسكى اورنلرنده قالونى آرتوق كورورلر ، پاليتيچسكى پارتيه‌لرنڭ پروغراماlرنده كرستيانلرغه ير آرتدروب آلارنڭ تركلكلرون توزاتو ديگان سوزلر بولسه‌ده ـ مسلمانلار اوچون بوخصوصده برده فائده‌لو نرسه كورلماى ، برسنده‌ده ايتولماگان ـ برنى كرستيانلرنڭ بارچه‌سينه‌ده (باينه ـ فقيرگه ـ روسقه ـ تاتارغه هم غيرلرگه) تيگزلاب بولوب بيرلور ديو ، هم صاتوب بيروچيلر اوزلرى تلاگانچه كرستيان قوّنى يتماسلك حق قويماسونلار ديو ، بولاى بولغانده بو حكومت طرفندن بولشو وياردم توگل . بلكه آلپاوتلر يرلرون تلاگان حق برلن صاتوب قالسونلار اوچون‌گنه فائده‌ليدر ، چونكه آلار حاضرده بعض اورنلارده يوز صوملق يرلرون ايكيشر يوزگه يتكورگانلر ايمش ، بويرخصوصده مسلمانلار بتونلاى بوش قالالار ، دخى كيلاچكده اوز اختيارلارندان باشقه يراق يرلرگه (مثلا سيبيريه مجوسلرى آراسينه) كوچرلوب يبارلاچك بولسه‌لار ـ آلارغه بتونلاى جبر بولور ـ هم بيك قزغانچ بولورلار ، حاضرده بو اشلردن التفاتسز غافل بولوب قالساق ـ كيلاچكده ايگون ايگوچى مسلمان قرداشلرمزنڭ رنجوسه‌لر حقلرى بولور ، بزگه بو اشلر حقنده اويلاشوب كيڭاش ايتوب صورارداى اورنلاردى ... بولادر ، قزان مسلمانلارى (خصوصا عالم علماسى وسوداگرلرى) ولايتمزده بولغان جميع مسلمانلارنڭ قاراب واشانوب تورغان تايانچلرى ـ آلاردن‌ده ياردم وشفقت بولماسه ـ كرستيان بولغان مسلمان قرداشلرمز كمدن ياردم استاسونلر ؟ اوزلرى كوبسنچه نادان ، حكومتدان حقلرون صوراب آلور حال‌لرى يوق ، چونكه هر تورلو چيناونيكلر اوستلرنده توروب تورلوچه قسوب وقورقتوب بتورگانلر ، بو اشلر حاضرده كچكنه ياكه بتونلاى يوق مسئله بولوب كورلسه‌ده ـ كيله‌چكده بارلقغه چغار هم زورايور ، چونكه بر قسان بولغاچ كمنى بولسه‌ده كوچلاب كوچرورلر ، البته قرق ايللى يلغه بورچقه كروب آلپاوتلاردن ير آلغان اورصلارنى كوچرماسلر ، گرچه كوچرلماسه‌ده ـ باشقه‌لار يرلى بولغانده مسلمانلارنى شول قسانلقده بعضسون بتونلاى يرسز قالدروده زور كيمچيلك وجبر بولور . ايگون ايگوچى مسلمانلارينڭ كوبسى يرلر يتارلك بولماغان سببلى بورلاكلقده يوريلر ، هم بيك كوبسى آلپاوتلارده وايگون ايگوچى موژيك اورسلارده خدمت ايته‌لر ، اورس آول‌لارنده قاراولچى وكتوچى بولوب بتون عمرلرون اوزدروچيلارده بيك كوب ، كيلاچكده هم آلار اوز يرلرى بولماغاچ ير آلغان روسلرغه خدمت ايتوب شولايوق بتون عمرلرون اورده خدمتچى‌لكده اوتكارورلر ... تكرار قيلامن : كرستيان بولغان مسلمان قرداشلرمزنڭ تركلكلرى حاضرده‌ده بيك تارلق ومحتاجلق برلن اوته . امّا كيلاچكده حال‌لرى هيچ شبهه‌سز حاضرگيدن آرتوق نچارلانوب بيك مشكل بولاچاق ، بونڭ شولاى بولاچاغينه كوب تاريخى دليل‌لرده كيتوروگه ممكن ، مثلا ايمپراطور آليكساندر II نڭ معلوم ريفورمالرندن صوڭ روس كرستيانلارينڭ تركلكلرى توزالوب برنچه يخشيلاندى ، اوزلرون آلپاوت قولندن چغاروب يرلرون‌ده آرتدروب بيرديلر ، امّا مسلمانلرنڭ تركلكلرى ايچون اول ريفورمالاردن هيچ بر فائده بولمادى ـ آلار كشيگه چقغان قوياشنى‌غنه كوروب قالديلار ، بلكه آلارغه ضرر بولدى ديب‌ده‌ايتورگه ممكن ، چونكه اورمانلارن حزينه‌گه آلغانلار اوزگز ساقلاى آلماسز ديو ، بعض اورنلارون خزينه‌گه آلغانلار اوزگز صاقلاى آلمايسز ديو ، بعض اورنلارده آز آزغنه بولسه‌ده يرلرون‌ده كيسوب آلغانلار ـ آبروچنى استاتيه‌غه ديو (آچلق يل‌لارده تولاماى قالغان نيدويمكالرى اوچون شول يرنڭ فائده‌سى برلن تولاب بتروگه) ، صوڭندن اول يرلرنى خلقنڭ اوزينه قايتاروب بيرماينچه آلارغه تورلو يردن نيكالايفسكى صالداتلارنى كيتروب اوطرتديلار ، چونكه ايمپراطور نيكولاى I زماننده ۲۰ ـ ۲٥ يلغه كيتكان صالداتلار زاكون بوينچه اوبشستوالرندن يعنى كرستيانلكدن بتونلاى چغالر ايكان ، شولارغه خدمتلرون طوتروب قايتقاچ اورس آول‌لرنده ير بيرمگانلر هم بالالرونده اوپشستوالرينه قبول ايتماگانلر (آلارنڭ اوزلرينه خزينه‌دن آزراق پاسوبيه بيرله‌در ايدى هم ساتو ايتسه‌لر ـ پراوا صورالمى ايدى) ، امّا مسلمان آول‌لرنده آلارغه اوزلرينه هم بالالرينه ير بيرلدى ، شولاى ايتوب خلقدن آلغان اوبروچنى يرلرنى ايمپراطور نيكولاى I زماننده خدمت ايتكان اورس صالداتلرينه هم آلارنڭ بالالرينه بيرلدى ، بز بالا چاغمزده (اوتز ـ اوتزبيش يل‌لر مقدم) قارتلارمز شول ريفورمالرغه قدر بولغان ايركنلكلرون صاغنوب سويلى‌لر ايدى ـ يرلرمز اورمانلرمز خزينه‌گا كيتدى ، شوندان صوڭ قسلوب قالدق ديو ، هم حاضرده شونى سويلاوچيلر بار ، شول سببلى بزنڭ فكرمز بوينچه بو كيله‌چك ريفورمالاردن مسلمان كرستيانلرينڭ تركلكلرى اوچون فائده بولماسدر ـ بلكه نچارراق بولور . آلارنڭ تركلكلرون آلغه يبرو اوچون البته يرلرون آرتدرو برنچى شرطدر ، ايگون ايگوچينڭ يرى بولماسه تركلكى نيچوك آلغه كيتسون ؟ بو اشلر حقنده حاضرده اويلاماساق صوڭندن زوراو كچ بولور .

عين الدين احرف

سنهٔ تأسيس ۱۹۰۱ — معارف كتبخانه‌سى — كتابچيلرغه يوك اكرام

صاتولا باشلادى :
سانورا صحرالرى ۱۲ تين پوچطه ايله ۱٥ تين
اوچ آيلق سياحت ۱۰ تين پوچطه ايله ۱۲ تين
علمده قوت ـ ملت وكالتلرينڭ فورمه‌لرى حقنده (اثر موسى بيكييف)
۷ تين پوچطه ايله ۹ تين
„ الفت “ غزيته‌سى‌نڭ ۱ نچى ۲ نچى نومره‌لرى صاتولا .

اوچ صومغه قدر پوچطه ماركه‌سى مقبولدر ، اسامى كتب مجاناً كوندريلور
Адресъ: Казань. Т-во КАМАЛЮТДИНОВЪ и К°.

مسلمانلر ايچون ينكا نومرلر „ بلغار “

قزانده پچن بازار پلوشچتنده يخشى آش هم چاى خانه ، ايلكتريچسكى لامپالار ، ايرلر هم خاتونلارغه باشقه باشقه جلى بدرفلر ، هر طرفقه تراموای ، شهر كتب خانه‌سنڭ مسلمانلرغه مخصوص شعبه‌سى . تيلفون نومره‌سى ۷٤٨ تليغرام اوچون آدرس : « Казань. Болгаръ »

مسلمان دوقتر ميرزا اسكندر قوتليبايف آورولارنى قبول ايته‌در . هر كون ايرته ۸ ـ ۹ غه‌چه كيچ ٥ ـ ٦ غه‌چه آدرس پله‌تن اورامى (ايكاترينينسكى) منهاج يماشف يورتنده .

اولگوردی... بز اولگورمادك

قزان ٦ غنوار

حاضر غوسودارستۋیننی دوماغه صایلاو باشلاندی. صوڭ خبرلرگه کوره ساتسیال دیموکراتلارده اشتراك ایدارگه قرار بیروب قاتشورغه اونداب یازو تاراتقانلار. همه پارتیه‌لر پار قوّتلری ایلان اوز طرفدارلارین کوبایتورگه، قوّتلاندرگه، اشلکلی ایتارگه حاصل نفوذ قازانورغه، صایلاوده اوزلری غلبه ایتارگه طریشه‌لار. جیو-لالار، کیڭاش ایته‌لر، خلقنی جیالار، قوتورته‌لار، اوزلرینه ایارته‌لر، آقچه‌لار جیالار، اونداب کاغدلر تاراته‌لار، اوزلرینه مخصوص غزیته‌لر چغارالار، اوز فکردشلرینه فکرلرین ممکن قدر تیزدان آڭلاتالار، صایلانورغه کشیلر تعیین ایته‌لر، هرتورلی مشروع وغیر مشروع طریقلار ایلان صایلاوچیلارغه شونی قبول ایتدرورگه واوز یاقلارین صایلاو جیونینه برساعت بولسه‌ده آلدان کیتورورگه طریشه‌لار.

دیمك‌که سبب نجات بولور دیوب کوتکان «مجلس مبعوثان» اولگوردی.. خلقده اولگوردی.. بز اولگورمدك.

اشنی اوزمز اشلارگه ممکن بولدی، بز اجتهاد ایتمایچه بز طرشمایچه بزگه اختیار بیرلدی. بزگه حق بیرلدی!

حقمزنی آلورغه، حقمز برلان فائده‌لانورغه بز یتوشمدك. بز یاش بولوب آڭغورا بولوب قالدق... عیب ایتمه‌گز قالدق دیم. چونکه اشنڭ باشنی بولمسه‌نڭ قاشنی بولمه! دیگانلر. حاضر اشنڭ باشی. حاضر قالساق قالدق. چن قالدق...

صوڭغی صایلاو نظامی ۱۱ نچی دیکابرده اعلان ایدلدی. همه غزیته‌لر یازدی. همه پارتیه‌لر محاکمه ایتدی. همه‌سی اوز فائده‌لرینه تطبیق ایدارگه پلانلر قوردیلار.

صایلاو نظامی ایری ایری حرفلر ایلان باصلوب بتون شهر اوراملری تولترلدی، همه باغانالرغه، ایشکلرگه یابشدرب بتردیلر، بز همان اولگرمگان.

بوکونگه چاقلی خلقمز سیاست اشینه قاتشو، کوبراك قاتشورغه طرشو کرك ایکاننیده بلمیلر.

اوزلری عامه اشندن چیتده قالوب بتون زور اشلرینی دین دشمانلری میسیانیرلر نفوذینه تابشرولرینڭ یمان نتیجه‌لری مسلمانلرغه همانده سبق بولمادی...

اشکه قاتشماو سببلی اوز آقچه‌لرندن تیوشچه فائده کورمایچه ضرر کورگانلکلری آزده بولسه عبرت بولمادی...

خلق، ایسکی توره‌لر اشلگان اشلرنی یاراتمادیلر. اوزمز یخشی ایتوب اشلیمز، اوزمزگه اختیار بیرگز! ایرك بیرگز! دیدیلر.

ایرك بیرلدی، حاضر ایندی آلار اشلیلار. ایسکی‌لرنی بزده یاراتمادق کشی آرقاسنده بزگه‌ده ایرك بیرلدی، اشلارگه.. بز اولگورمادك.

آلما پشدی.. آغزیمزغه توشمادی ایسکی توره‌لرنڭ اشی یارامادی. درست یارامی ایدی.

جه! ایندی اش اوزمز قارارغه قالدی. اشنی قارارغه دوماغه باررغه کیره‌ك. همه اش آنده قارالاسی.

شونده سوز اوتکاررگه کیره‌ك. همه زا کون شونده چغاسی.

مسلمانلر اشنی قارارلرمی؟ آلی دوماغه صایلاناسیده بیك مشکل. آنده نفوذ اجرا ایتو بیگرا که مشکل بولور مشکل اشلرگه عادتانمگان، ایونلگنه راحت تورغه، یورغان آستنده‌غنه محاکمه ایتوب یاتورغه اویرانگان بزنڭ کشیلرگه محال (اصلا بولماس اش) دیوب آیتورگه ممکن.

خیر... آلگه چاقلی تأثیرنی اجرا ایتمگان بولسه‌ده مسلمانلرده بیك کوب قوّت بار...

آلار، دین ایچون کیرکلی اشلرده بیك تیز اتفاق ایته‌لر. واتفاقلرنده بیك نق تورالار.

بو اشلر اتفاق، اتحاد ایلان ایلان مکمل درجه‌ده حاصل بولالار.

حاضرده همه مسلمانلرده قوزغالغان ازلاشو، صوراشو، جیولشو، سویلاشو، اویلاشو، کیڭاش ایتوشو ملت ایچون یغلاوچی کشیلرنڭ کوزلرندن شادلق یاشلری چقاره‌در. انشاءالله کیلاچکده اسلام عزیتنی اظهار ایدار.

شعـــر

نیچوك وقت بو وقت؟

ربمز هر نرسه‌گه سبب ورگان،
ازلاوچینڭ مقصودین ویره‌م دیگان..
ای ملتم، آل یاقفه ارغولایق،
کورایك برنیندان زمان کیلگان؟
*
شادلقده علامتلی کیگان، کیوم
صورسون هرکم مقصودین ویره‌م دیگان..
ایدمگز بزگه‌ده ویره‌چك اول،
قوزغالایق ملتنی کلر سویگان..
*
چوابان قالقوب تاڭنه‌ده خبر ویرگان:
تاڭ نورین صاچه‌رگه یقین کیلگان...
بزگه‌ده یتدی وقت طریشورغه،
آلغه آطلی کم توروب است کیونگان.
*
دیه‌گز ایارلتوب آطلاتورلار؛
اویلامه‌ده! آرتقه قالساق تابتاتورلار
غیرت قیلساڭ قیلاسن مونه بوکون،
هرفرقه‌دن شوڭار ایچ اول آراتورلار.
*
کیورلوب یاق یاقفه قاراب تورمه!
آلوب قال، فرصت وار ایکان قولده..
هرملت کوتکانینه یتکان چاقده،
قالمایق سلکنوشوب تاغون یولده..
*

«اورنبورغ جیولشی»

دیکابر ۲۳ سنده جمعه کون کیچ گرادسکوی تیاترده اورنبورغ اهل اسلامنڭ عمومی جیولشی (صابرانیه) بولدی، بواوچنچی دفعه جیولشدر. تیاترنڭ بتون یری مسلمان ایله‌ لغرون طولی ایدی. (۱) اورنبورغدن، قارغالیدن توزتوبه‌دن هم آوللردن کیلگان بارلغی اوچ مڭدن آرتغراق خلق بار ایدی. پارتیرده، لوژی‌لرده هم گاللیریه‌ده بعضسی کلاپوشدن، بعضسی بورکدن. بعضسی بیشمتدن، بعضسی تولکی طوندن هم باشقه تورلی قیافتلرده تاتار، باشقرد، سارت هم قرغز خلقی تولغان ایدی. آلداغی صف کریسله‌لرده هم آلداغی لوژیلرده آب آق هم چوار چالمالی، ساری وباشل چاپانلی اورنبورغ هم قارغالی‌نڭ معتبر اماملری، خلفه‌لری ومؤذن‌لری اوطرمش ایدی. آراده تاتاردن هم قرغزدن توره‌لرده کورنه ایدی. الحاصل، تمام ملی، براسلام جمعیتی ایدی. اورنبورغ کبك زور برشهرنڭ اورتا بر یرنده بولغان تیاترده، خالص اسلامدن مونداي زور جیولش، مونداي جمعیت، هربر مسلمان‌نڭ کوڭلن شادلاندرغان، توزان قونمش یوراکلرن دردلندرگان ایدی.

بز، تاتارلار، ئلگه چاقلی تیاترگه بعض وقتده اویون قارار اوچون آقچه تولاب کرساکده، بورکلرمزنی قولمزغه آلوب، گویا بزنڭ ایچون کررگه یاراماغان بر زور محکمه‌گه کرگان کبك، بیك قیوسزلق برلن‌گنه، قورقه قورقه‌غنه آیاق اوچمزغه باصوب چیتدن‌گنه یوری تورغان ایدك. اما بوکون، تلاگان کشی بورکدن، تلاگان آدم کله‌پوشدن، تلاگان کشی چالمادن یاخود چاپاندن، هیچ تارتنمایچه، قسلمایچه وهیچ کمدن قورقمایچه، تمام ایرکلاب، تمام کیڭایوب اوزمز تلاگانچه اوز یورتمزده‌غی کبك یوردك. چونکه بزنڭ ایچون بولای ایرکلاب، بولای جایلوب یورشلر حریت علامتی ایدی. پادشاهمزنڭ ۱۷ نچی اوکتابرده بیرگان مانیفیستی بوینچه، بزده فائده‌لانا باشلادق. موندن صوڭ انشاءالله، مونداي عمومی جیولشلار، بزده‌ده اولاچقدر؛ گرچه غرادسکوی تیاترده بزنڭ حقمز، بزنڭ قاتشمز بولسه‌ده، موڭارچه بز مونداي اورندان یوش فائده‌لنه آلمیدر ایدك، تولفروسن ایتکانده، فائده‌لانورغه ممکن ایکانون‌ده بلمیدر ایدك. حمدلر اولسون، بزنڭده کوزمز آچله، فکرمز اویغانه باشلادی.

تیاترنڭ اسپینه‌سنده (اویون اوینالا تورغان یرده) خلق طرفندن صایلانمش کامیسیه‌نڭ چلینلری تزلوب اوتورمشلار ایدی. مجلس آچلماسدن اوّل جیولغان خلقغه ۱۷ نچی اوکتابر سایوزینڭ هم قونستیتوتسیوننی ـ دیموکراتیچسکی پارتیه‌سینڭ روسچه‌دن تاتارچه‌غه ترجمه ایدلمش پروغرامالارینی اولاشدیلر. ساعت آلتی‌ده کامیسیه‌نڭ رئیسی طرفندن مجلس آچلدی. کامیسیه سیکریتاری فاتح افندی کریمف، جیولغان خلقغه خطاب قیلوب، بوندان مقدم ایکی کره جیولش بولغانلغن وبوکونگی جیولشدان مقصودنی ایکانون بیك یخشی سویلاب، ۱۷ نچی اوکتابر سایوزینڭ ترجمه قیلنمش پروغراماسنی اوقورغه کرشدی. اوّل هر بر پونکتن آیروم آچق اوقوب، هر سوزنڭ معنی‌لرنی بیك یخشی توشندرگاچ، دنیاده نیچه تورلی پادشاهلق، نیچه تورلی حکومت بارلغن، قایوسی نیچوك اداره قیلغانون، آلارنڭ قایوسی خلق ایچون فائده‌لی وقایوسی فائده‌سز بولغانون، بزنڭ روسیه ایچون شول اداره‌لارنڭ قایوسی یخشیراق، قایوسی فائده‌لیراق ایکانون، غصودارستوینی دوماغه چلینلر صایلاغانده بعض صنف خلقغنه قاتشه آلوب، آچیق صایلاونڭ بیك ضررلی ایکانون، عمومی (اوبشی) همده یاشرون صایلاو بتون خلق ایچون فائده‌لی ایکانون، چلین‌لك‌که نینداي آدملار صایلانورغه تیوشلگن جیولغان خلقغه آیروم آچیق قیلوب آڭلاتدی.

آندن صوڭ تیمرشاه افندی صالاویوف میدانغه چغوب، قونستیتوتسیوننی ـ دیموکراتیچسکی پارتیه‌نڭ پروغراماسندن اوقولغان پونکتلارنڭ معنی‌سون برم، برم اینکاچ، اوّلکی اداره‌نڭ یعنی صامادیرژاۋییه‌لك‌نڭ خلق اوچون نی قدر اوڭغایسز ایکانلکن، اول وقتده توره‌لر، چیناونیك‌لر هیچ برقاراوچی تیکشروچی بولماغانلق سببلی خلقغه نی قدر ظلم، نینداي جبرلر قیلغانلقلرن، قارا خلق‌نڭ صوقه صوقالاب یجان چاۋب، ایرته‌دن قارا کیچکه قدر جانوب پشوب، نیچه تورلی عذابلر، نیچه تورلی قیین‌لق‌لر کوروب وماڭلاي تیری ایله تابوب تولاگان ایمانه وباشقه تورلی نالوغ آقچه‌لرنی، قارا خلق‌نڭ اوزینه هیچ خبر ایتمایچه، اوزلرندن صورامایچه، ئلله‌نینداي کیراکماس اورنلرغه اوزلرینه برتین‌لك فائده‌سی کیلمی تورغان ییرلرگا صرف قیلنغانون، ظالم توره‌لرنڭ کسه‌لرینه کرگانون، پالیسیه، ژاندار واورادنیك‌لرنڭ گناهسز بیچاره خلقغه نی قدر جبر، ظلم قیلوب، اوزلری تلاگانچه صوراۋسز نیسز یورتلرون تنتوب، هیچ عیبسز کشی‌نی قولغه آلوب تورماگه جابولرون، اگرده ۱۷ نچی اوکتابرده ویرلمش مانیفستگه بناءً ادارهٔ مشروطه اولسه، خلقغه مونداي جبرلر، مونداي ظلم‌لر بتوب، خلق طنچ، راحت، راحت کون کوره‌چك، دنیاده انسان کبی ایرکن یشایه‌چغن، بیك آچیق قیلوب، بیگراکده تاتارچه ایدوب آڭلاتدی. جیولغان خلق بیك کوب آفرینلر اوقدیلر. باشقه آراتورلرده کوب سوزلر سیلادیلر. صوڭغی پروغرام یارتسینه قدر اوقولسه‌ده، وقت کیچ بولغانلقدن ساعت برده مجلس تارالدی. شول قدر خلق کوب بولا توربده، هیچ برترتیبسزلك، قچقرش، شاوشو اولمایچه، مسجدده‌گی کبك ادبلی انصافلی حرکت ایدلوب جمعیت بیك هیبت، بیك کوڭللی بولدی. حتی بعض تماشه قیلور اوچون کرگان روسلرده مونداي ترتیبلی جیولشقه تحسین قیلدیلر. تیاتردن چغوب خلق تارالغان وقتده بربرسینه: «بارك‌الله رحمت، بیك آچیق سیلادیلر، تمام آنکلاتدیلر» دیو شادلانب قایتدیلر. پروغرامانڭ اوقولمی قالغان یارتسن کیله‌چکده ینه برجمعیت یاصاب اوقورغه قرار ویرلدی.

شاکر محمدف

(۱) حتی کوب کشی اورون بتکانلکدن تیاترگه کرا آلمای کیری قایتمیه مجبور اولدی.

داخلـــی خبرلر

تیفلیس (رسمی)

تیفلیس استانسیه‌سنده ۳۰ قورال‌لانمش آدم زاباستوفکا بتماس بورون اش باشلاغان برۋاغونلر قوشوب یوروچی‌نی هم بر یول آیروب یوروچینی توتوب «ناخالوفقا» غه آلوب کیتمشلر. «ناخالوفقا» ده بومبالار بار دیگان خبر بولغاچ، دیکابر ایکنچی کون «ناخالوفقا»نی صالداتلر چورناب آلدیلر. آندان صوڭ اوشبو چورناب آلغان صالداتلرغه شول اورنده‌غی آدملر آتا باشلاغانلر ایدی، صالداتلر اوزلرینه بیك قاتی آتا باشلاغاچ قاچدیلر، هم شول محلّه‌ده اشله‌نه تورغان چیرکاو آستنده ۸ بومبا وبرنچه ملتقلی آدم تابلمش، آتشقان وقتده هر یاقدان ۹ آدم مقتول و ۳ مجروح بولمشلر. یاڭا قویلغان تیفلیس پولیتسامیسترینه آتدیلر، پریستاف اسنیقونی آغر مجروح قیلدیلر، ضبطیه ژاحمیسترینی قتل قیلدیلر هم آفیتسرلارنڭ اقتصادی جمعیتلرینه بومبا تاشلاب ۷ آدمنی اولتروب اوزلری قاچدیلار. ٤ کون صوڭ تولچوکده ارمنلر سیمیناریه‌سی یورطندان قاراولچی قازاقلرغه ۲ بومبا تاشلاندی: ۳ قازاق ۲ صالدات وبر کم ایکانی معلوم بولماغان بالا قتل اولنمشلر، هم شول ساعت سیمیناریه یورطینی صالداتلر چورناب آلغانلرده طوبلر آطوب خراب قیلمشلر، اوشبو یورط یانا باشلاغاچ پاژارنیلر سوندرماکچی بولغانلر ایکان، یورطنڭ اچنده بولغان پاترونلر بومبالار آطلغانلق سببلی سوندره آلماغانلر؛ پاژار صوڭنده ۲۹ پاژارده اولگان آدمنی، ۳۰ مجروح بولغانلرنی، هم ٤ یانغان اولاکسه چغارلوب بالنیتسه‌غه بیرلمشلر. (آفچالسکی اورامده) اچنده ایکی آدم اوتورمش برفایتون توتوب، جانلارندان بومبالار تابلمش؛ شهر یاننده دیبوغ نام محلّه یادغاروف یورتنده بومبالار بارلغی بلنگاچ، اول یورطنی صالداتلار تفتیش قلو قصدی برلان چورناب آلغانلار ایکان، شولوق یورطدان صالداتلار ملطقلار آطوب بومبالار طاشلی باشلاغانلار؛ آندان صوڭ، صالداتلار، کورشی یورطده‌غی آتمی تورغان آدملرنی، خاتونلارنی، بالالارنی چغاروب بومبا طاشلانغان یورطنی کورشی یورطلاری برلن طوبلار آطوب یمرگانلر؛ بو وقتده بر قازاق بر صالدات مجروح هم ۲ اوزوب باروچی ۸ اختلالچی اولترلمشلر؛ یادغاروف یورطی یانا باشلاغاچ اچنده صاقلانغان بومبالار ٤ مرتبه بیك قاطی شارتلاب کوتارلدیلر. ژاکزال یاننده بولغان یورطلاردان ملطق آطقان طاوشلار ایشتلدی. (پالوچینسکی اورامنده) شاه ناظارف یورطی تفتیش قلندی؛ تفتیش وقتنده قورال‌لار و ٦ بومبا تابولدی هم مونڭ صوڭنده برنیچه کشی اسیر آلندی.

قافقازنڭ حالیده آز آز انتظامغه کیلوب کوبدن کیلمگان غزیته‌لری بوکونلرده کیله باشلادی.

احمد بك آغایف جنابلری «ارشاد» نامنده‌کونده‌لك غزیته چغاره باشلادی.

احمد بك جنابلرینڭ مسلکی وقلمی بتون عالم اسلامیتده معلوم اولدقندن «ارشاد» کوب نشر ایدلوب خلقنی بحق مستفید ایداجاکندن امینز. خدا موفق ایلیه.

۸ نچی غنوارده تساریۋاکوکشای (چار) اویازی کوللی کیمی قریه‌سینڭ مسجدنده اوشبو اویازد مسلمانلرینڭ جمعیتی اولاچق.

عدلیه نظارتنده‌گی توره‌لرگا ژالوژانیه‌لارنی آرتدروحقنده مسئله چقدی.

غراف (ویتته) نك صوراوی بلان داخلیه نظارتنك مسكاوده ایوخواجه‌لرینك اوتكان چوالولارده كورگان ضررلر خصوصنك بولارنك عرضنامه‌لری قارالاچاق، بولارنك ضررلرینی تولاب شوشی نظارتدن آقچه بیرلور، ضرر كورگان ایوخواجه‌لرینك عریضه‌لری غنوارنك ٦ سینه قدر قبول ایتله‌در.

مسكاوگا تورلی ییردن عسكر كیتروب تورالار. بولارنك صانی كوندن كون آرطه بارا.

لوندون شهرندن خبر ایته‌لر: روسیه‌ده پاغروملاردان زیان كورگان یهودیلر فائده‌سینه (روتشلد) بانقه‌سینه تورلی جاقدان ۳ میلیون‌ده ٥٤٦ مك صوم آقچه جیولدی. بونك اوستینه آفستریاده، فرانسیاده‌گیرمانیه‌ده هم بر میلیون قدر روسیه‌ده جیولغان آقچه‌لار صالنسه روسیه یهودیلری فائده‌سینه جیولغان آقچه‌بارسی ٦ میلیونلاب جیولادر.

داخلیه ناظری (دورناوا) مسكاوده بولغان صوغش كبك ۹ نچی غنوارده ینه صوغش بولاچاق دیكان خبرلر آلنغانغه پالیتسانك خلقدان مطلق حنجال پچاق جیشطروب آلواشی نی حالك ایكانن بیان ایتوب پالیتسادن نظارتگا معروضات بیرلونی تكرارا طلب ایتدی.

عدلیه ناظرینك ایبداشلری سیناتور (خواستوف) هم (چاپلین) اوزلرینك منصبلرینی تاشلاب چقماقچی بولالار ایكان.

ڤلادیمرده «كلازما» ناملك كانستیتوتسیوننی دیماقراتلر غزیته‌سنك برنچی نومری چقدی.

مسكاوده موروموتسیف، قاقوشكین، وشیپكین كانستیتوتسیوننی دیماكراتلر طرفندان غصودارستویننی دوماغه وكیل بولوچیلقغه قاندیدات قلنوب تعیین ایتلمشلر.

پینزاده بوشكارسكی اورامده ریڤلویر بلان ۷۸ نچی پیخوتنوی دیڤیزییانك رئیسی غینیرال لیصوفسكی اولترلگان؛ اولترگان آدمنك كم ایكانلكی معلوم توگل.

آستراخاندان اوز مخابرمزدن:

۱۷ نچی اوكتابرده موفق اولدیغمز حریت عمومی‌یی محافظه وملت اسلامك ترقی واكتساب معارفنه خدمت ایتمك ایچون بالعموم حاجی ترخان اخوان مسلمنی تجمع ایده‌رك بر «مجلس شورای اسلام» تأسیسنه موفق اولوب ۱۲ شول (۲۷ نویابرده) رسم كشادی اجرا قلندی. «مجلس شورای اسلام» نك حسن اداره‌سی ایچون یدی نفر مؤسسلرندن علاوه اوله‌رق بر رئیس اون‌دورت اعضا انتخاب اولندی. اطراندن اعانه واعضا یازلمق ایچون پاره قبول اولنور، اطراف شهرلردن اعضا قیدیه‌سی بش روبله حاجی ترخان وقرته‌لرندن اعضا قیدیه‌سی اوچ روبله‌در. اطرافدن كلن پاره مقابلنده رسمی علم وخبرلر كوِیتانسه ومجلسك موادلری بوچطه ایله كوندرلیور. مجلس درونده فنون متعدده‌دن كتبخانهٔ اسلام بولنه‌چقدر. یكشنبه‌لر زمانه مناسب وعظ اولنور. مجلس صبح ساعت ۹ ـ ن كیجه ساعت ۱۱ ه قدر آچقدر. اعلان: ۱۹۰٦ نچی سنه ۸ سنتابرده رسم كشادی اجرا قلنوب «مكتب سعادت» نامیله تسمیه اولنه‌جق مكتبك ابتدائی رشدی وزراعت صنفلرنه قبول اولنه‌جق طلبه‌لرك اسامیلری مای برندن نهایتنه قدر قیدلری وایون برندن آغوست نهایتنه قدر نومرولر تقدیریچون صورت امتحانلری اجرا قلنه‌رق سنتابر برندن اعتباراً انشاءالله درسلره شروع اولنه‌جقدره بر زراعت معلمنه احتیاجمز اولدیغیچون طالب اولان وقتیله ترجمهٔ حاللریله برابر شروطنی یازسونلر. زراعت درسلری یدمزده موجود اسلامجه‌سی كفایت ایتمزسه لسان اجنبیدن ترجمه اولنه‌جقدر...

اطرافدن كوندرلن پاره‌لر بر دفعه غزیته‌لر ایله اعلان اولنه‌جقدر. م.

* * *

استرخان شهرنده دیكابرنك ۷ ـ ۸ كونلرنده متصلا بیك قاطی قار وبوران بولدی حتی‌كه شول ایكی كونده هیچ بر انسان سوداكه چقمادی استرخان شهرینك قارتلاری ایته‌لر بوندای قار وبوران استرخانده هیچ بولغانی یوق ایدی دیب استرخان‌نك یاقننده بر قریه‌ده توبانده ذكر ایتولاچك حیوانلار هلاك بولمش آ. آ. ایسكاپوف‌نك ۱۱ دانه توه ٥۷ دانه موگزلی حیوان ٦۱۰ دانه قوی یوسپوفنك ۲۱ توه ۱۳۱ موگزلی حیوانی زاباپراف‌نك ٦۱ موگزلی حیوانی ٤٥ قوی اسحا كوفنك ۳۷ موگزلی حیوانی موسابایوف‌نك ۲۰۰ قوی مجموعسی هلاك بولغان حیوانلار ۳۲ دانه توه ۲۸٦ دانه موگزلی حیوان ۸٥۳ قوی. مذكور هلاك حیوانلار صحراده بولو سببلی هلاك بولمشلار. ع.

غزیته‌لردن:

«مشروطهٔ عوامیه حزبی» (كونستیتوتسیونی‌ـ دیماكراتیچسكی پارتیه‌سی) حقنده خبرلر.

«مشروطیهٔ عوامیه» حزبی نك باشلاب یوروچیلری اوزلرینك پروغرامه‌لارنك‌غی مرادلارون خلقغه آڭلاتوب طرافدارلارون كوبایتورگه بیك طروشه‌لار دیكابر ایچنده پیتربورغ‌نك (صالیانوی غورودوق) نام محلنده مذكور حزبنك عمومی جمعیتلری بولدی. بو جمعیتده حزبنك خطیبلارندان پروفیسور قاره‌ییف، ڤ. غیسسین، استروڤی ورودیچیف جنابلری حزبنك بیك زور خطیبلارندان بولوب كورندیلر، هم حزبنك پروغرامه‌سن بیك توغری وزمانغه موافق ایكانلگن كورساتدیلر، ونه قدر روسیه‌ده اختلال (ریڤالیوتسیا) آلغه وارسه. شول‌قدر بوحزبنك پروغرامه‌سی خلق آراسنك اشكاره وكوندان كون یخشی وآچق قلنوب آڭلانغانلغن بیك آیروب كورساتدیلر.

اوّلگی خطیب، پروفیسور قاره‌یف جنابلری مذكور حزبنك پروغرامه‌سنك ایك اهمیتلی نرسه‌لرندان حریت شخصیه (صڤابودا لیچنوستی) حقنده سویلادی. موندای وقتلارده آدمنك شخصی حقوق (پراڤا)لارون حمایه قلوچیلق حكومت واختلال (ریڤالوتسیا) اشی توگل، بلكه مستقل حاكملر اشیدر دیدی، وبو خصوصده فرانسیه اختلالی تاریخندان بر نیچه مثال‌لرده كیتوردی. اول وقتك فرانسیه حكومتی ئلله نیندای زاقونلار چغاروب قارادی هیچ بر فائدك چقمادی، چونكه اول زاقونلار بوینچه حریت شخصیه، حریت مطبوعات وكلام هم حریت وجدان‌ـ هرقایسی قوری وعدگنه بولوب امّا واقعده استعمال قیلنماغانلقدان فرانسیه اختلالی بو زاقونلارغه وجودگه چغارغه یول بیرمادی.

ایندی یوقاریك ایتكانچه حكومتكه خلق‌نك شخصی حقوقلارینه برده قاتشورغه یارامی قاتوشقانده فقط خلقنك اوزینك تلاوی بوینچه‌غنه قاتوشورغه كیراك، چونكه(۱) حكومت خلق اوچون، خلق حكومت اوچون توگل دیب خطیب افندی سوزون تمام قلدی.

ایكنچی خطیب، غیسین جنابلاری بزنك بو زمان ایچون (اوچریدیتلنی صابرانیه) نك ایك اهمیتلی بر نرسه اولغانون بیان قلدی. وبو خصوصده خطیب افندی تاریخلاردان بر نیچه مثال‌لر كیتورب روسیه‌نك حاضرگی حال‌لرون تیكشرورگه توتوندی: حاضرك بزنك حكومتنك اعضالاری مأمورلرچه (بیوروكراتیچسكی) گنه تربیه‌لانوب اوسكان آدملر بولغانلقدن مملكتنی طنچلاندره‌چق آدملر توگل‌در. چونكه موندای وقتك بو اشنی باشقارورغه خلق اوزی صایلاب قویغان وكیللریگنه صالح‌در. هم شونك برلان‌ده اوزینك مقصودلارینه ایرشو ایچون «مشروطیهٔ عوامیه» حزبی باش تارتوب وقورالانوب صوغشونی معقول كورمی، چونكه بو قورالانوب صوغشوغه رضا بولغان آدمك بار رضا بولمغانلارده بار، رضا بولماغانلرینك قورالانوب صوغشوغه قارشو كیلولری بیك احتمالدر.

شونك ایچون بو مذكور حزب، آخر كوندن حزبلر آراسنده برمستقل جسم بولوب قالو نیتی بلان اول اوز اشلارون قارارغه بارغیرتن صرف قله‌چقدر.

آندان صونك، اوچنچی خطیب، استروڤی جنابلری مذكور حزبنك اقتصادی (ایقونومیچسقی) اشلر حقنده بولغان پروغرامه‌سن بیان قلدی. خطیب افندی: بزنك حزبنی صنفی هم اشتراكی توگل دیب شلته‌لر دیب سوز باشلادی ـ حالنكه بزنك حزب مجموع اشچی خلقنك فائده‌سنه بك زور غیرتین صرف قله‌در. همك بو صنفلار آراسنده‌غی دوشمانلق استقلالی ومأمورلار بلان‌گنه اداره قلنه تورغان حكومتداندر، معارف اشلرنك مفارقت بولوچیلقده اشنك اصلن آڭلامایچه اوزینك بلوی بلان جمعیت اشلرینه قاتوشب یورگان آدملرنك (قاراخلق‌نك) اشی‌در دیدی. آندان صوڭ (خطیب افندی ایته) بزنك مشروطهٔ عوامیه حزبی كرستیانلرنك حالون اصلاح قلوغه، بار غیرتن صرف قله‌چقدر چونكه اشچی خلق آراسنده ایك نچار حالك بولغان آدملر اوشبو آول خلقی‌در. بوخصوصك مذكور حزبنك ایكی مرادی بار: بیرنی السكی‌گی خواجه‌لاردان اشچی خلقغه آلوب ویروینه بیرگه خواجه بولونك حقوقلرون عمومی توغریلق بلان وجودكه چغارو، اما شول وقتده مذكور حزب بیرنی عمومی تصرفقه (ناتسیونالیزاتسیا) ویرولسون دیمی، بوبیرنی السكی‌گی خواجه‌لاردان نظام وقانون‌نك قوشوی بوینچه‌غنه آلوب ویرولسون دی. (Реальными законодательными актами)

۸ ساعتلی اش كونینی مذكور حزب وجودكه چغار دیب اویلی شول جیرلرده‌گنه، قای اورنده بو نرسه‌نی وجودكه چغاروچیلق اشچیلرنك فائدك‌سنه قارشی كیلماسه. هم بزنك حزب بار غیرتن كورسانه‌چك شول وقتك‌غنه، قایچان (قراینی پارتیه) لرنك امیدلاری یوغالوندان، معارف‌پرورلرده قوّت بارلغنه خلق اشانمی باشلاسه، هم شول وقتده بزنك حزب، معارفپرورلر برلن آول خلقینك برگه قوشلوینه بیك زور سبب بوله‌چق‌در دیب خطیب افندی سوزون تمام قیلدی.

صوڭغی خطیب، رودیچیف جنابلری مذكور حزبنك اصول عملی (تاقتیقه‌سی) حقنده سویلادی. خطیب افندی: «بزنك حزبنك اشی باشسزلق وترتیبسزلك‌نك «عكس الحركت» (ریاكسیه) برلن برگه قاتوشقان یرنك توگل، بلكه نظام وترتیب برلن ریڤالیوتسیا (اختلال) نك قاتوشقان یرنده‌در. اما اختلال‌نك قایدان صادر بولغانون بلماگانلكدن حكومت‌نك نظام وترتیبنی بولدرورغه كوچی یتمی. لكن روسیه اختلالی اوزی تیزدن بر كون توقتاسه كیراك. بس شونك ایچون هر كمگه، اوزینك بلماگان نرسه‌لارون بلگان اسمده بولوب اوزینك شخصی فائده‌لرینه‌غنه طروشونی قویوب، عمومی فائده اوچون طروشرغه هر اشنك حقیقتن بلگان اشكه طروشرغه وقت كیلدی» دیب سوزن تمام قیلدی.

«نوڤستی» غزیته‌سی یازادر: بر بر عیب ایچون جزاغه حكم ایدلگان كشی‌لرنك پادشاه حضرتلرندن عفو صوراب بیرلگان عرضنامه‌لرنی یاڭی عدلیه ناظری هیچ قبول ایتمیدر. بونك فكرنچه بوندای عرضنامه‌لر حاكملرنك شهرتلرینی توشره ایمش. بوحكملر آلشنوسز قطعی بولورغه كیره‌ك ایمش. شوگار كوره عدلیه نظارتنده عادت بولغان هر آطنه پادشاه قاطینه كروب بوعرضنامه‌لر خصوصنده پادشاه‌غه معروضات اوقو بترلور.

بیك اشانچلی یردن خبر آلوب «پتربورسكی لیستوك» یازادر: ناظر (دورناوا) غنوار آینده غصودارستوینی صاویطك قاراڵاچاق یهودیلر مسئله‌سی حقنده یهودیلرنی روسیه‌نك باشقه ملتلری برلن بر تیگوز ایتوب آلارغه همّه حقوقلارنی بیررگه كیره‌ك دیب اویلی ایكان.

شولایوق عدلیه ناظری (آكیموف) پریساڑنی پاڤیرننی یاردمچیسی درجه‌سنده بولغان یهودیلرنی پریساڑنی پاڤیرننی درجه‌سنده تصدیق ایتمكچی بوله ایمش.

«ناڤی ڑریمه» غزیته‌سینك خبرلرینه قاراغانده یوللار ناظری ٦ الوغ تیمر یول اداره‌لری رئیسلرینه بو یوللارده اش طاشلاولار بولغان ایچون آطسطافقه‌غه چغارغه امر ایتكان. بولارنی شوندای چوالولار بولغانده تیك یاتقان ایچون عیبلی تابا ایمش.

(۱) یاكه زاقون خلق اوچون، خلق زاكون اوچون توگل. خطیب سوزی
« Суббота для человѣка, а не человѣкъ для субботы »

قزان خبرلری:

٤ نچی غنوار بلغار زالنده «روسیه مسلمانلری اتفاقی» قزان شعبه‌سی جیونی آلكین ریاستی آستنده ۸ ساعتده باشلاندی. مجلس‌نك قاری تورغان مسئله‌سی پیتربورده بولاچاق «بتون روسیه مسلمانلرینك اجتماع» سنه كشی صایلاو بولساده، كازونكه قوّتی برلن قزغان بر نیچه كشینك تربیه‌سزلكی آرقاسنده مجلس تالچوك بازاری روشنده بولوب هر یاقدان طاوش كوتارلدی، طبیعی اول قچقرشلار شاكردلرنی كرتماو حقنك ایدی. طاوشلار آراسنده: مونك شاكرد مالایلاری تولغان، بز بولای بولغاچ صایلامیمز» دیگان سوزلر ایشتله‌ایدی. موگار قارشی رئیس افندی: هر حریتگه متعلق بولغان اشلرنك باشنده هر ملتك یاشلار بولوب آق صقاللارنك اشله‌مگانلگن، بناءً علیه شاكردلر بواشك قاتشرغه كیره‌ك ایكانچلگن آچق ایتدروب سویله‌سه‌ده، كوزلری تونغان، قولاقلاری قابلانغان كشیلر، بو سوزلرنی آڭلاو درجه‌سندن اوزغان ایدیلر. بیك كوب قچقرشدیلار، بیك كوب صاتولاشدیلار، آخردن شاكردلردن اون بش وكیل كرترگه رضا بولشدیلار. صایلاو باشلاندی. سیبزدگه بارغه آنچورین، سید گرای آلكین، عالم‌جان حضرت، سلیمان آییطوف هم عبدالله حضرت آپانایی، یاشرون طاوش ایله صایلاندیلار. «روسیه مسلمانلری اتفاقی» نك جیولشی غنوار ۱۲ نده مسكاوده اولمایچه غنوار ۱٥ نده پیتربورغده بولورغه قرار بیرلدی.

قزانده یاڭیدن تشكیل ایتلگان پریكازچكلر جمعیتی اعلام ایته‌در: اعضالقغه یازلو هم آقچه كرتو جمعیت اجاره‌گه آلغان (بیرگمان) یورطنده (قزل طاش پولاط، صول باسقچ) كازانسكی اورامده هر كون كیچ ساعت ۸ دن ۱۰ غاچه بیرام كونلرنی ساعت ۲ دن جیون تارالغانچه‌غه قدر ممكن. شولوق یرده جمعیتنك آشخانه‌سی بار.

بو كون ٤ ساعتده جمعیت‌نك عمومی جیونی اولاچق.

فقیرلرنی حمایه جمعیتی‌نك قزان شعبه‌سنك عمرلك چلینی احمدجان سیداشفگه آننا لینته‌سنده موینغه آصارلق آلتون میدال ویرلگان.

اوقوچیلارمزغه معلوم آ. آ. كاراكینگه كامیرتسی صاڤیتنیك درجه‌سی ویرلگان.

قزان سینترالنی تیلیفون استانه‌سی خبرویره‌در. ۱۹۰٥ نچی یلنك دیكابرنده تیلیفون استانسه‌سینه اوشبو كشی‌لر یازلدیلر: ۷٤۷ نومر اسماعیل اوتامیشف كیبتیه؛ ۷٤۸ نچی نومر «بلغار» نومیرایسه؛ ۷٤۹ نچی نومرگه اینژه‌نیر ـ میخانیق شیریایف؛ ۱۲۹ نچی نومرگه كلیموویچ؛ ۷٥۰ نچی نومرگه اسحاق آرسلانف، شركتی كیبتنه. چقدیلار: ٦۹٤ نچی نومردان ۷ نچی زاپاصنی باتالیونكازارماسی؛ ۸٤ نچی نومرده‌گی قزان حزبی اوكروغی‌نك اشتاب رئیسی یانرال اورتونه؛ حربی اشتاب‌نك رئیسی

زیمین قویلمشدر.

غنوار ٤ سنده بالق بازارنده (لاپتیف) یورطنده تگوچی (كره‌طاق) كراووچی خاتون (ویسقووا) نی قزی برلان ایكیسن صویب اولترگان. فاتیرینی صودیینی اسلیدڤاتل كیلگانچه بیكلاب مهر باصوب قویغانلار.

خارجی خبرلر

یاپونیا وقطای

یاپونیه بلان قطای آراسنده بولغان اتفاق‌غه اوشبو شرطلار قبول ایدولمشدر: ١) مانجوریه‌دان هر ایکی مملکتنک عسکرلری چغارلوب بتکاننک صوکنده قطای حکومتی چیت مملکت سوداسینه ومهاجرلرگه مانجوریه‌نک شهرلرینی آچاچقدر ؛ ٢) یاپونیه وروسیه قطای حکومتی‌نک کیکاشی بوینچه یاکه اوزلریگنه مانجوریه‌دن روسیه ویاپونیه عسکرلرون چغاروغه هم مانجوریه‌ده‌کی تیمور یوللارنی صاقلارغه هر تورلی اشلر کوره‌چکدر ؛ ٣) مانجوریه‌دان مذکور ایکی مملکتنک عسکرلری چغارولغان اورنلرغه طنچلق وترتیبلیلکنی صاقلارغه قطای حکومتی عسکر قویه آله‌در، لکن بو عسکرلر یاپونیه عسکرلری قولنده بولغان یرلرگه ٢٠ قطای لیبلی قدر یاقون کیلمایه‌چکلر؛ ٤) صوغش وقتنده یاپونیه عسکرینک کیراکلرینه آلنغان قطای تبعه‌سی‌نک وباشقه کشی‌لرنک ملکنی یاپونیه حکومتی قایتارورغه اوستنه آله‌در ؛ ٥) صوغشده اولگان یاپون افیتسرلری وصالداتلری‌نک قبرلری اوستنده‌کی پامتنیک‌لرنی صاقلارغه قطای حکومتی اوستنه آله‌در؛ ٦) قطای حکومتی آندون ـ موقدین یولی بلان فائده‌لنورغه یاپونیه‌نک حقی بارلغن اقرار قله‌در؛ اوشبو یول بلان یاپونیه‌نک فائده‌لنوی ١٥ یلغه تعیین قلنمشدر. هم وعده‌سی تولغاننک صوکنده هر ایکی طرفدان صایلاب قویلغان خارجی کشی‌لرنک بها قویوی بوینچه بو یول صاتوله‌چقدر؛ ٧) یاپونیه وقطای سوداگرلرنی مللندرمك نیتی بلان جنوبی مانجوریه‌کا تیمر یولنی قطاینک باشقه تیمر یوللاری بلان قوشو اوچون بر خصوصی اتفاق یاصایه‌چلار ؛ ٨) قطای حکومتی جنوبی مانجوریه تیمر یولنی اصلاح اوچون یاپونیه‌نک چغارغان دیربیا (ماتیریال) لاردان پوشلینا وباشقه هیچ بر تولاو آلاچق توگل؛ ٩) یالو بوینده‌غی اورمانلر بلان فائده‌لنور اوچون یاپون وقطای بایلرندن عبارت بولغان آقسیونیرنی جمعیتلر یاصارغه قطای حکومتی رضا بولاچق ایکان.

بیرلین الکگی مالیه ناظری قاقوفتسیف ایمپراطور ولیهلم حضورینه قبول ایدلمشدر.

مکتوبلر:

پرخاوایدن یازالار:

بر کچکنه وقعه لکن بو وقعه کچراك بولساده یخشیراق اویلاسك بیك زور.

پرخاوایده ایکی محله بر مکتب هم بر معلم. معلمنك بهاسی آلتمش بیشلاب بالا اوقتقان اوچون سیکز آیغه قرق صوم. یاڭی محله‌ده ایکی مکتب، برسی صالحجان حضرت قولنده، ایکنچسی ایرعلی مؤذن قولنده. حضرت مکتبی اصول‌قدیم. معلمی آتستاڨنوی پالیتسییسکی. بهاسی معلوم توگل. اوقتووی معلوم: بر آدوم آلغه باستره ایکی آدوم آرتقه. ایرعلی مؤذن‌نك مکتبی بار دیو خطا، مکتبی یوق ـ ایوونده اوقته، ایرعلی مؤذن، حضرتدن مکتبگه کرب اوقترغه صوراغان. حضرت: «سین اصول جدید، مکتبمه کره کورمه ! مکتبمه کفر ایسی کرتمه !» دیب جواب بیروب مکتبینه کرتمگان. شوڭار کوره مؤذن ایوونده اوقته باشلاغان، اییو کچراك بولغانغه کوره کوب بالا آلماغان. بالالار کوب کیله باشلاغاچ اول اوزینه مسجد قریینداغی بر زورراق اوی آلورغه اویلاغان امّا آلا آلماغان. صالحجان ملا، وفاافندی هم تاجی افندی اوزلرینك پاموشنیکلری برله مؤذنگه بو اویونی آلدرماغانلر. آلدرماس اوچون صالح جان ملا قارچق آناسون اییو خواجه‌سنه یبارگان. قارچق آناسی اییوخواجه‌سینه باروب ایتکان: «بز راضی بخیل توگل اگرده ایرعلی مؤذنگه اویگنی صاتساڭ. صاتا کورمه بز رنجربز عمر بوینه سیگا بددعا قیلوربز». اوی خواجه‌سی بوسوزلردین بیك قورقغان. شوڭا کوره صاتماغان.

اون یاکه اون‌بش کوندن صوك مؤذن مسجدنك ایکنچی قریینداغی یخشیغنه اوینی آلغانده ایللی‌لب بالا جیوب اوقته باشلاغان. بواشنی یوقاریده‌غی کامپانیه بلگه‌چ بیك شاو ایته باشلاغانلر هم یاشرن پریگاڨار جیالار ایمش. (اوزلری اونلابقنه کشی) مؤذننی (یخشی اوقتغان اوچون) نیچك بولسه‌ده قوارغه دیب. نی بولوب چغار. الله بلسون هم الله اوزی محله خلقن یخشی یولغه صالسون.

بو نی عجب ؟ یخشی کشیلر اشلار ایدی اورن هم ایرکنلك یوق ؛ قباحت کشیلرگه ملتنی آرتقه قالدرسه‌لارده اورنده ایرکنلکده کوب.

بو آرتقه قالو توگلمی ؟ بو قباحت اش توگلمی ؟ بومی بزنك اسلام دینبز؟

پرخاوایغه بارغان قوناق

صونك خبرلر

٥ نچی غنوارده فینلاندیه‌ده یاصارغه تعیین ایتلگال بتون روسیه کانستیتوتسیونا‌ـ‌دیماکراتلرینك جیولشی داخلیه ناظری طرفندن پیتربورغده یاصالورغه رخصت ایتلمش.

پیتربورغده ساتسیال دیماکراتلر حزبی گاصودارستوِیننی دوماغه وکیللر صایلاو اشلرینه قوشلورغه ووکیللر صایلاو جمعیتلرنده بولورغه اونداب کاغدلر طاراتدیلر.

«نوڨاستی» غزیته سینك خبرینه بناءً ٨ نچی غنوارده پیتربورغده حربی اداره بولاچق ایکان. هم شونك اوچون پیتربورغ اوکروگی سر عسکری‌نك معینی گنیرال آدیوتانت زاروبایف گنیرال گوبیرناتور بولاچق ایکان.

پوچطه‌دن:

تورلی طرفدن کیلگان مکتوبلر قریه خلقینك مانیفیست نرسه ؟ غاصودارستوِیننی دوما نرسه ؟ اوچریدیتلنی صابرانیه نرسه؟ ایدکندن هیچ خبرلری یوقلقدان زارلانوب یازالار. بزم مسلمان شاکردلرینك خصوصا قزان شاکردلرینك شول توروده جزئی‌گنه اولسه‌ده خدمتلری کورنمکنی ملتمزنك استقبالی ایچون تمنی ایته‌لر.

*

طرویسکی شهرندن: آنده‌غی جمعیت خیریه‌نك ایکی سنه‌دن بیرلی حرکتدن توقتاغانون یازالار.

صوك یللرده جمعیت‌نك عمومی مجلسلری اولماای، حسابلری اعلان ایدلمای، عریضه ویروچی فقیرلر هیچ برجواب آلا آلمای‌لار ایمش.

*

صمار غوبرناسی استاڨروپول اویازی فیلیب قریه‌سنده تفاح خانم اداره‌سنده بو سنه آچلغان مکتب‌ده اصول صوتیه برله ٦٠ قدر قز بالالر اوقدیغنی یازیورلر.

*

صماردن یازدقلارینه کوره شونده‌غی مسلمانلار ایچون بر قرائت خانه آچماق توغروسنده کیگاشه‌لار ایکان.

*

چویل اویازی باقرچی قریه‌سنك امامی صابر حضرتنك، مدرسه وتربیه‌سی حاضر بولوبده اوقتماوندن وشاکردلرنی خدمتچی اورنونده‌نوبت‌لب اشلاتدکندن شکایت ایته‌لر.

*

اوفاده ٣ نچی محله امامی صابرجان حضرتنك هر ایرته‌نمازندن وهر جمعه‌دن صوك قارا خلقنك روحنه موافق اثرلی وعظلرندن وبیك طرشوب اوقوتدغندن، اوّلده‌ایسروب یورگان بیك کوب کشی‌لر توفیق تابقانون، وبالالارینی اوقوتورغه بیردکلرندن بیك شادلانوب رحمت ایتوب یازالار.

*

اوصی اویازندن کیلگان بر خطده ملالرنك خلاف شرع اوله‌رق رشوة برله نکاح اوقوغانلرنی یازادر.

*

اول توغروده دوخاونی صابرانیه‌غه مراجعت ایتمه‌لی.

ق. م.

اورنبورغدن یازالار: شهر خلقینك گوبیرناتوردن اوتنوی بوینچه قوداشف تاتارچه تیاتر آچارغه منع ایدلمش.

آلابوغه اویازندن.

آلابوغه اویازی چیرکاص ڨولصی مسلمانلری اوز آرا پریغاوار جیوب مکتبلری اوچون زیمستڨادن آقچه صورامشلر. میسیونیرلر اشکولاسینه زیمسکی آقچه‌سینك بیرلوینه راضی بولمادقلرینی بیان ایتمشلر. بوخیر اشکه اویازنك باشقه ڨولص مسلمانلرینده قوشلمانچی بولوب، پریغاوار یاصاغانده برحضرتنك قارشی توشوی بوینچه بو اشدن توقتاتلدقلرینی تأسفا یازالار، اول آقچه برله اوقوغان کشیلر یمان بوزوق بوله، ایمش. ماشاءالله.

ناشر ومحرری: سید گرای آلکین

„اعلان“

صامار غوبیر ناظری‌نك رخصتی ایلن ایسکی قتلمبت قریه‌سنده کتاب کیبتی آچدم. هر تورلی کتابلر ایلان سودا ایده‌من. محرر وناشر افندی‌لرگه معلوم ایده‌من: صاتماق ایچون کامیسیه گاهر تورلی کتابلارنی آلامن. کتابچی‌لار «اسامی الکتب» لارون کوندروب، کوندروب، آیتاوای بهالارون معلوم قیلماق‌لارنی اوتنه‌مز.

عبدالفتاح عبدالقاهر اوغلی آشیرف

Адресъ: Матвѣевское Почт. Отд. Бугурусланъ. у. Самарской губерніи. Книжная торовля. Абдулъ-фѣттахъ АШИРОВА.

استودینت تیخنیك مسلمان بالالك سبق اوقورغه یاش اشلرگه اورون ازلی. آدرس اداره خانه‌ده

تارغاوی دوم

برادران کریموفلر قزانده

مغازینمزده اوپتاوای هم واقلاب هر تورلی غالانتیرینی، پارفیومیرنی هم مودنی زاغرانیچنی مالالار وهر تورلی مصر، استانبول وقزان باصمه‌سی کتابلر هرقایوسی آرزان بها ایلان صاتلماقده‌در.

کتابلر اوزمطبعه‌مزده طبع قیلندقندان هر قایو کتابلرغه تجارلار ایچون خصوصی اکرام ایدلور.

مطبعه‌مزگه: ترکیچه، عربچه، فارسیچه، روسچه، کتابلر، اعلانلر، اشچوطلار هم باشقه نرسه‌لر، باصارغه قبول ایدله‌در. همده زاکازچیکلر تله‌گان روشده اشلنب بیرله‌در.

آتدیلینیه‌لرمز اورنبورغده محمود حسینف یورطنده اوفیده غاستیننی دڨورده

قزان‌ده پچان بازارنده اوپتاوای هم رازنیچنی صاتوله‌در.

محمد صادق عیسی اوغلی موسین‌نك

سودامز: حتفه، پوسطاو، تریکه، آطلاس، آصل، صاتین، هر تورلی صتسه مالالاری هم کله‌پوش، قالفاق، اوقه چه‌چق کنیتیل، یفك‌شل، چن انجی‌لر وباشقه مهر ماللری ایله.

سودامز ١٨٤٩ نچی یلدین بیرو دوام ایتمکده‌در.

هر طرفقه پوچطه پاراخود وتیمر یول ایله یباره‌مز. چن انجیلی کله‌پوش وقالفاقلارنی اشله‌ترگه زاکاز آلامز.

آدریس خط وتلغرام ایچون Казань Садыку Мусину.

ایسلی صابون فابریکه‌سی محمد احمرفنك قزانده

بو سنه بروکسل ڨیستاکه‌سنده کمش میدال احسان ایدلدی.

کارخانه‌مزده سوداگرلر اوچون معقول بولغان «چیرموخوی گلسرینووی» «اسڨیتوچنی گلسیرینوی» کاغدکه تورگان‌صابونلر، وهم کاغدگه ورمگان هرنوسده «ڨزاز دیچنی» «غوفیرنی» «ڨالیکلی» «گاروشکه‌لی» «٣ نچی و٤ نچی نومر شار» «٥ نچی نومر نارودنی» هم اوچاولی «یانتارنی گلسیرینووی» «کانفارنی گلسیرینوی» صابونلر اشلنمکده، صوراوچیلرغه نالوڨنی‌پلاتوڨ برله تیزلك ایله کوندرلمکده‌در. سوداگرلرگه کوب اسکیدکه !!!!!

پریس کورانت صوراغان کشیلرگه بوشلای یباره‌در. آدرس: Казань, Мухамету АХМЕРОВУ.

سودامز ١٨٦٨ نچی یلدن بیرلی — Фирма существуетъ съ 1868 г.

اعلی طاقیه کله‌پوش هم قالپاق‌لر

عین الدین ثابتف‌نك

قزانده پچان بازارنده. یارمنکه‌لرده: مکارجه‌ده، اربت‌ده چاللی، بری، بوگولمه، منزله، سمبر، اوفا، استرلی‌طاماق وغیرلرده. پوچته ایله صوراغوچیلرغه توقفسز یباروله‌در.

صومینه ٣٥ تین زاداتکه آلنسه قانتورلر وپوچته آرقلی نالوڨ پلاتوڨ ایلان یباریله.

Адр. для пис. и телегр.: Казань и ярмар. Гайнутдину Сабитову.

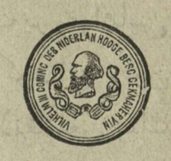

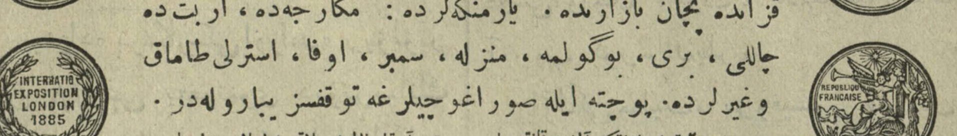

باصلمقده‌در

الهدایة مع الکفایة

بو کونگه قدر بو مفید کتاب کوب مدرسه‌لرده طلبه‌لرغه اوقودلسه‌ده بهاسی بیك قیمت اولدغندن هر کمگه آلو میسر اولمایدر وشونلقدن مدرسه‌لرنك بعضسنده اوقودلمایدرایدی. شول جهتلرینی اعتبارغه آلوب اخوان دینمزگه بر خدمت اولورامیدی ایله ایکنجی دفعه طبعنه مباشرت قیلدق. گوزل صورتده یخشی کاغدگه وتصحیحنه بیك اهتمام ایله طبع ایتمکده‌مز. بهاسی اولده توقز صوم ایدی. حاضرده فقط کاغدوطبع حقینی آلوب دورت صوم ایللی تین‌گه صاتاچقمز. بوکوندن آقچه یبارگان کشیلرگه برنچی جزئی حاضر وقالغان اوچ جزئیده باصلوب چقغان صایون یبارولوب توراچقدر.

КАЗАНЬ.
Т-во КАМАЛЮТДИНОВЪ И К°.

اوقوگز !!!

حاتونلرغه مخصوص.

یت‌نی ماتورلی: چچکدن قالغان شادرالارنی، جیبرچقلارنی، تیمرارلرنی، قزل‌طابلارنی پاراوای آپیاراط برلان بتوره‌در. کوندز ١ دان ٦ غه‌چه

ایوگه یوررگه ممکن

بیتده بولغان جیبرچقلار، تیمراولرنی، سیبکللرنی، چچکدن قالغان شادرالارنی، قزل‌تابلارنی پاراوای آپیارات برله بتره‌درهم صلاویاسالادر. بیك آورسرخاولاردان مینکایوروب برلوچیلربولدی. سرخاولارنی قبول ایته من مسلمانلرنی ساعت ١ دان ٤ گه قدر.

اونیڨرسیتیت قارشوسنده کاشیرین یورطنده. ماساڨیستقا فریدمان

آط ـ بیك یخشی، ٧ یاشنده، اصبروی، چانه‌سی توبه‌لی پرالیوتقه‌سی هم صوتاشی تورغان آرباسی برلان ١٨٠ صومغه صاتله‌در. هم کویمه یول ترانطاسی ٧٥ صومغه آدرس: استاروغارشیچنای اورامده ڨیشنیڨفسکی یورطنده.

مطبعهٔ کریمیه قزانده ١٩٠٦ سنه